

เนื้องอกสมอง (Brain Tumor)

ศูนย์ : ศูนย์สมองและระบบประสาท
บทความโดยแพทย์ : นพ. สมศักดิ์ ผ่องประเสริฐ

เนื้องอกสมองคือ เนื้องอกที่เกิดขึ้นจากเนื้อสมอง รวมถึงเนื้องอกของเส้นประสาทสมอง เนื้องอกของเยื่อหุ้มสมอง เนื้องอกของบริเวณฐานกะโหลกที่ลุกลามเข้าไปที่สมองและมะเร็งของอวัยวะอื่นที่แพร่กระจายมาที่สมอง ซึ่งปัจจุบันยังไม่พบว่ามีเนื้องอกสมองส่วนน้อยบางส่วนที่ทราบสาเหตุว่าเกิดขึ้นจากอะไร เช่น ปัจจัยทางกรรมพันธุ์ เคยได้รับการฉายแสงบริเวณ

ชนิดของเนื้องอกสมองแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ

1. **เนื้องอกที่เป็นเนื้อธรรมดา** (Benign Brain Tumors) เป็นเนื้องอกไม่อันตราย มีการเจริญเติบโตช้า ไม่ใช่เซลล์มะเร็ง และมีโอกาสน้อยที่ผู้ป่วยจะกลับมาเป็นอีกหลังการรักษา
2. **เนื้อเยื่อที่เป็นเนื้อร้าย** (Malignant Brain Tumors) เป็นเนื้องอกอันตราย มีการเจริญเติบโตของเซลล์ที่ผิดปกติ คือ เซลล์มะเร็งเกิดขึ้นที่อวัยวะอื่นแล้วลามเข้าสู่สมอง ซึ่งจะมีการเจริญเติบโตเรื่อยๆ อย่างไม่สามารถควบคุมได้ และมีโอกาสที่จะกลับมาเป็นได้อีกแม้เคยผ่านการรักษาไปแล้ว โดยทั่วไป เนื้องอกที่เป็นเซลล์มะเร็งจะพบได้บ่อยกว่า

นอกจากนี้ เนื้องอกในสมองมักมีชื่อเรียกแยกตามชนิดของเซลล์ที่เป็นเนื้องอก เช่น เนื้องอกไกลิโอมา (Gliomas) เนื้องอกเยื่อหุ้มสมอง (Acoustic Neuromas) เนื้องอกที่ต่อมใต้สมอง (Pituitary Adenomas และ Craniopharyngiomas) เนื้องอกนิวโรเอ็กโทเดิร์ม เนื้องอกเจอร์มเซลล์ (Germ Cell Tumors) และเนื้องอกสมองในเด็ก (Medulloblastomas) ที่ส่วนใหญ่เป็นเนื้อร้ายเกิดบริเวณสมองส่วนหลังแล้วแพร่กระจายผ่านทางน้ำหล่อเลี้ยงไขสันหลัง มักพบมากในเด็ก แต่ก็สามารถพบได้ในผู้ใหญ่

การตรวจวินิจฉัย

การตรวจวินิจฉัยโรคเนื้องอกสมองนั้นจำเป็นต้องทำการตรวจด้วยเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT Brain) หรือเครื่องตรวจจับสนามแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI Brain) ซึ่งจะได้การวินิจฉัยที่ชัดเจน การตรวจวินิจฉัยดังกล่าวเป็นการตรวจที่มีค่าใช้จ่ายสูงและไม่ได้อยู่ในโปรแกรมการตรวจเช็คสุขภาพประจำปี ดังนั้นหากมีอาการผิดปกติที่บ่งชี้ถึงเนื้องอกสมองหรือมีความเสี่ยงที่จะเป็นเนื้องอกสมองหรือไม่และจำเป็นต้องตรวจด้วยเครื่อง

การรักษาเนื้องอกสมอง

การรักษาเนื้องอกสมองมีอยู่ 3 วิธีหลักๆ คือ การผ่าตัด การฉายรังสี และการให้ยา ในบางครั้งอาจจะต้องใช้หลายๆ วิธีร่วมกัน

การผ่าตัด

เป็นวิธีหลักของการรักษาเนื้องอกสมองส่วนใหญ่ หากอยู่ในตำแหน่งที่มีความเสี่ยงสูง ที่อาจจะกระทบกระเทือนตำแหน่งใกล้เคียง อาจจะเป็นเพียงการเจาะดูดเอาเนื้องอกมาตรวจวินิจฉัย ผ่าตัดเนื้องอกออกบางส่วน ถ้าอยู่ในตำแหน่งที่สามารถทำผ่าตัดออกได้ แพทย์มักจะพิจารณาผ่าตัดเนื้องอกนั้นจนหมดหรือออกให้ได้มากที่สุด เนื่องจากสมองเป็นอวัยวะที่สำคัญและมีความละเอียดอ่อน เพื่อเพิ่มความปลอดภัย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการทำผ่าตัดโดยวิธีจุลศัลยกรรมประสาท (Microneurosurgery) ทำให้สามารถมีการนำเครื่องนำวิถี (Navigation) มาใช้เพื่อช่วยให้การผ่าตัดสมองมีความแม่นยำมากขึ้น มีการทำผ่าตัดรวมกับการใช้เครื่องมือ Intraoperative MRI) เพื่อช่วยให้ผ่าตัดเนื้องอกออกได้มากขึ้น หรือมีการทำผ่าตัดด้วยการส่องกล้อง (Neuroendoscopic surgery) ในบางครั้งเนื้องอกสมองอาจอยู่ในตำแหน่งที่เป็นอันตรายต่อการผ่าตัด และอาจมีการทำผ่าตัดโดยที่ผู้ป่วยยังคงรู้ตัวไม่สลบ เพื่อที่แพทย์จะสามารถหาตรวจหาตำแหน่งการทำงานของสมองไปด้วยระหว่างการผ่าตัด (Awake craniotomy and brain mapping)

ฉายรังสี

ฉายรังสี (Radiation Therapy) แพทย์จะใช้รังสีพลังงานสูงฆ่าทำลายเนื้องอกในสมองที่เป็นเซลล์มะเร็ง สามารถทำได้ทั้งวิธี External beam radiation therapy) และ Brachytherapy) เข้าไปบริเวณที่ใกล้กับเนื้องอกในสมอง

การให้ยาเคมี

การให้ยาเคมี (Chemotherapy) เป็นการให้ยารักษาและฆ่าเซลล์เนื้องอก มีทั้งรูปแบบยารับประทานและยาฉีดเข้าเส้นเลือด อาจใช้ยาร่วมกันหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับอาการ ลักษณะและความรุนแรงของเนื้องอก หากเป็นเนื้องอกที่เกิดจากเซลล์มะเร็ง ต้องได้รับยารักษาตามแผนการรักษาของมะเร็งเป็นกรณีไป

โรคเนื้องอกสมองที่พบได้บ่อย

1. เนื้องอกของเยื่อหุ้มสมอง (Meningioma)

คือความผิดปกติของเยื่อหุ้มสมอง Meninges ที่อยู่ภายในกะโหลกศีรษะ ได้กลายเป็นเนื้องอกขึ้นมา มักพบเนื้องอกของเยื่อหุ้มสมองในช่วงวัยผู้ใหญ่และพบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ส่วนใหญ่เนื้องอกชนิดนี้เกิดขึ้นมาโดยไม่ทราบสาเหตุแต่ในบางคนอาจเกิดขึ้นมาเนื่องจากโรคทางกรรมพันธุ์ หรือบางคนเกิดในบางคนสามารถพบเนื้องอกของเยื่อหุ้มสมองได้มากกว่าหนึ่งก้อน

อาการที่แสดงออกมานั้นขึ้นอยู่กับว่าก้อนเนื้องอกนั้นไปมีผลรบกวนต่อสมองส่วนใด เช่น อาจจะมีอาการชัก อาการปวดหัวอาเจียน หูแว่ว แขนขาไม่มีกำลัง หรืออื่นๆ

การรักษาเนื้องอกของเยื่อหุ้มสมอง

วิธีมาตรฐานที่ดีที่สุดในการรักษาเนื้องอกของเยื่อหุ้มสมอง คือการผ่าตัดเอาออกให้หมด ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้ป่วยหายขาด แพทย์อาจจะไม่สามารถผ่าตัดเนื้องอกเยื่อหุ้มสมองออกได้หมดเสมอไปทุกครั้ง เนื่องจากบางครั้งเนื้องอกอาจจะเติบโตหุ้ม ซึ่งอาจจะมีความเสี่ยงทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตหรือพิการถ้าผ่าตัดออกหมด ในกรณีที่ผ่าตัดออกได้ไม่หมด แพทย์อาจจะแนะนำ ซึ่งจะช่วยป้องกันหรือชะลอไม่ให้ก้อนเนื้องอกเติบโตขึ้นมาใหม่

ปัจจุบัน มีเทคโนโลยีการผ่าตัดสมองด้วยวิธีจุลศัลยกรรม เป็นการผ่าตัดแบบมีผลต่อเนื้อเยื่อข้างเคียงน้อย (minimally invasive) โดยการใส่กล้องผ่าตัดที่มีกำลังขยายสูง (microscope) ให้ภาพที่มีความละเอียดสูงแบบ 3 มิติ ช่วยขยายให้แพทย์สามารถ โดยเฉพาะความผิดปกติที่อยู่ในสมองส่วนที่อยู่ลึก ทำให้การผ่าตัดมีความแม่นยำ ปลอดภัย และได้ผลการรักษาดีกว่าการผ่าตัดแบบเปิดกะโหลก

เนื้องอกของต่อมใต้สมอง (Pituitary adenoma)

ต่อมใต้สมอง (Pituitary gland) เป็นส่วนเล็กๆ ของสมองที่อยู่บริเวณฐานกะโหลกศีรษะเหนือต่อโพรงจมูก มีหน้าที่ในการสร้างฮอร์โมนกระตุ้นการเจริญเติบโต (growth hormone) ฮอร์โมนเพศ (FSH, LH) ฮอร์โมนกระตุ้นต่อมน้ำนม (Prolactin) ฮอร์โมนกระตุ้นต่อมไทรอยด์ (TSH) เป็นต้น ต่อมใต้สมองนี้อาจจะมีความผิดปกติกลายเป็นเนื้องอก โดยมักจะพบเนื้องอก

อาการของเนื้องอกของต่อมใต้สมอง

เนื้องอกของต่อมใต้สมองอาจมีอาการแสดงออกได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับว่าเนื้องอกนั้นผลิตฮอร์โมนชนิดใด ถ้าเนื้องอกนั้น ในผู้หญิงจะมีอาการขาดประจำเดือน อาจมีน้ำนมไหลทั้งๆที่ไม่ได้ให้นมบุตร ส่วนผู้ชายจะมีสมรรถภาพทางเพศลดลง ถ้าเนื้องอกนั้น คนไข้ที่เป็นวัยรุ่นจะมีร่างกายสูงมากผิดปกติ (Giantism) ส่วนคนไข้ที่เป็นผู้ใหญ่จะมีร่างกายใหญ่โตผิดปกติ (Acromegaly) กรามใหญ่ อาจมีความดันโลหิตสูงหรือเบาหวานร่วมด้วย ถ้าเนื้องอกนั้นผลิตฮอร์โมนกระตุ้นต่อมหมวกไต (Cushing's disease) มีผิวขึ้น ผิวหนังบางมีรอยแตก กระดูกบาง ภูมิคุ้มกันทางโรคลดลง (Cushing's syndrome) ถ้าเนื้องอกนั้นไม่ผลิตฮอร์โมนใด แต่จะมาด้วยอาการของการขาดฮอร์โมนของต่อมใต้สมอง เนื่องจากก้อนเนื้องอกจะไปทำลายต่อมใต้สมอง ทำให้ต่อมใต้สมอง คนไข้จะมีอาการอ่อนเพลียผิดปกติ อาจมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน หน้ามืดเป็นลม ง่วงซึม ทนอากาศหนาวไม่ได้ ขาดประจำ บางครั้งผู้ป่วยอาจจะมีเกลือแร่ในร่างกายผิดปกติทำให้ซึมลงหรือชัก เมื่อเนื้องอกต่อมใต้สมองมีขนาดโตขึ้น เนื้องอกจะไปกด ทำให้ผู้ป่วยมีตาบวม มีลานสายตาแคบผิดปกติ โดยมองทางด้านข้างทั้งสองข้างไม่เห็น ผู้ป่วยบางรายมาพบแพทย์เนื่องจาก ทำให้ผู้ป่วยมีอาการปวดหัวและตามัวลงจับพัต้น อาจมีหนังตาตก หรือระดับความรู้สึกตัวลดน้อยลง

การรักษาเนื้องอกของต่อมใต้สมอง

มีการรักษาอยู่ 3 แบบ ขึ้นอยู่กับชนิดและขนาดของเนื้องอกคือ การผ่าตัด การให้ยาต้านฮอร์โมนและ การฉายรังสี

การผ่าตัดนั้นเป็นวิธีหลักของการรักษาของเนื้องอกต่อมใต้สมองเกือบทุกชนิด ในปัจจุบันการผ่าตัดมักทำผ่านทางโพรงจมูก หรือใช้วิธีส่องกล้อง (Endoscope) ถ้าเนื้องอกนั้นไม่ลุกลามใหญ่โตจนเกินไปนัก ก็มักจะสามารถผ่าตัดออกได้หมดเป็นส่วน

การให้ยาต้านฮอร์โมน เป็นทางเลือกในการรักษาเนื้องอกของต่อมใต้สมองบางอย่าง โดยเฉพาะเนื้องอกต่อมใต้สมองชนิดที่

ซึ่งผู้ป่วยอาจจะสามารถกินยาต้านฮอร์โมน (Bromocriptine) แทนการผ่าตัดได้

2. มะเร็งสมองที่แพร่กระจายมาจากอวัยวะอื่น (Metastatic tumors)

มะเร็งของอวัยวะต่างๆ สามารถแพร่กระจายไปที่สมองได้ มะเร็งที่พบบ่อย เช่น มะเร็งเต้านม มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งตับ และมะเร็งลำคอ ล้วนสามารถกระจายตามกระแสเลือดไปที่สมองได้ทั้งสิ้น ส่วนใหญ่มักจะพบเป็นก้อนแพร่กระจายในสมองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง

อาการของมะเร็งสมองที่แพร่กระจายมาจากอวัยวะอื่น

ผู้ป่วยมักจะมีประวัติว่าเป็นมะเร็งที่ใดที่หนึ่งมาก่อน เนื่องจากมะเร็งที่กระจายมาที่สมองเจริญเติบโตเร็ว ผู้ป่วยจะแสดงอาการหลายวันหรือหลายสัปดาห์ โดยผู้ป่วยอาจมีอาการปวดหัว ชัก แขนขาไม่มีแรง แขนขาชา การสื่อสารผิดปกติ หรือเดินเซ เป็นไข้ ผู้ป่วยบางรายอาจมีอาการจากมะเร็งที่แพร่กระจายมาสมองโดยที่ไม่เคยรู้ว่าเป็นมะเร็งที่ใดมาก่อน

การรักษาผู้ป่วยมะเร็งแพร่กระจายไปยังสมอง

1. การฉายรังสีบริเวณสมอง โดยแพทย์จะฉายรังสีบริเวณสมองเพื่อลดขนาดของก้อนมะเร็ง เมื่อก้อนมะเร็งที่สมองยุบตัวลง
2. การผ่าตัด ใช้ในกรณีที่มีก้อนในสมองจำนวนไม่เกิน 5 ก้อน และมีอาการจากก้อนที่มีขนาดใหญ่ หรือมีก้อนมะเร็งเพียงก้อนเดียว
3. ยาภูมิคุ้มกันบำบัด สามารถผ่านเข้าไปในเนื้อสมองได้ (ผ่าน Blood Brain Barrier) ใช้ในการรักษาและช่วยป้องกันไม่ให้มะเร็งลุกลามในกรณีที่มีมะเร็งปอด หรือมะเร็งเต้านมมีการแพร่กระจายไปยังสมองจุดเล็กๆ
4. ยาเคมีบำบัด ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าไปในเนื้อสมองได้ เนื่องจากมีแผ่นกั้นที่เรียกว่า Blood Brain Barrier ดังนั้นการใช้ยาเคมีบำบัดจำเป็นต้องฉีดยาเข้าไปในไขสันหลังของผู้ป่วย มักจะใช้ในกรณีที่มะเร็งแพร่กระจายอยู่ในเยื่อหุ้มสมอง

จะเห็นว่า เนื้องอกสมองนั้นสามารถรักษาได้ แต่ผลของการรักษานั้นมีความแตกต่างกันไป แล้วแต่ชนิด ตำแหน่ง และขนาดของเนื้องอก ประเด็นสำคัญที่ผู้ป่วยต้องทราบหลังได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเนื้องอกที่สมอง คือ เป็นเนื้องอกประเภทดีหรือไม่ เกิดจากเซลล์ปกติหรือเซลล์ผิดปกติ จากนั้นแพทย์จะพิจารณาใช้วิธีการรักษาให้เหมาะสม และสำคัญที่สุดผู้ป่วยจะต้องดูแลสุขภาพจิตใจให้เข้มแข็ง และช่วยในการรักษาได้ผลดีมากยิ่งขึ้น

ดร. ส้มศักดิ์ ฝั่งประเสริฐ
Dr. SOMSAK PONGPRASERT

.

ปรึกษาทุกปัญหาสุขภาพแบบออนไลน์
ไม่เสียค่าใช้จ่าย